

el fill de Maria», MilàF (*Romllo.*, 42.5, reco. a St Joan Ab.); «l'alt Tibidabo, roure que sos *plansons* domina, / és la superba Acròpolis que vetlla la ciutat», Verdager (*Oda a Barcelona*): «Seixanta-mil pares de família, ab los *plansons*, les mullers y'ls farsells ---», ³ EmVilanova (*Entre Fam.*, 190).

Ha pertangut i pertany encara a tots els dominis dialectals de la llengua, no sols al Principat (com creu l'*Alcover-Moll*), car si bé no és viu a Mallorca, sí a Eivissa («*plansó*: pie de árbol, plantón», Pérez Cabrero), ¹⁰ n'abunden els derivats val., i es prolonga pel Nord fins a les Corberes (*lus plənsús*, partida de Talteüll). Pròpiament és «el tany escapat, o afuat, en sa part més gruixuda, quan és de bona mida, i tendrer, per a ésser plantat, amb l'objecte que rebroti i esdevingui ¹⁵ amb el temps un arbre» (*CostManc.* I, § 575). En el Baix Ripollès es trasllada especialment a les alzines, joves però ja crescudes: «passi per aquells *plənsóns* ---» a Sora i a Vinyoles d'Orís (1927), «passarà pel peu d'aquells *plənsóns* ---» em deia una pagesa a ²⁰ Sovelles, però rectificant-se (em compendre que no l'entendria) «d'aquelles alzines» (1930).

No sols gallo-rom. sinó també neerl. *plantsoen* n. 'jardí públic' i arag. ant. *plançon* «hijuelo o brote nacido de la raíz del árbol» mj. S. XIII (gloss. del ²⁵ *Vidal Mayor*); avui *planthón* 'olivar' al baix ribag-arag.: *El Planzón del Portal* a Castarlenas, i partida *El Planzón* a la frontera lingüística, a la ratlla entre aquest poble i Llaguardes (1965).

DERIV.: +*Plançonar* val. 'plançonada, esp. d'olive- ³⁰ res', EnrValor c. 1950; *el plançonár* NL a Alcoleja; *El plançoná* genèric (de Trencasquesnes, de don Paco) al Pinós de Monòver; *El Prensoner* NL a Gaianes (variant fon. mossàrab? més aviat alteració per etim. pop., de *premsa* d'olives). *Plançonada* 'lloc on són criats els plançons o plantes joves', Fontserè, *CiFiNat.*, p. 169 i lèxic, és la forma del cat. or.: *lə plənsunədə del Bou*, Taradell (1936). *Plançonar* v. *Plançonada*. *Plançonaire*.

Desplantar; *desplantació*. *Aplantinat*. *Desplantinat*. ⁴⁰ *Entreplanta*. *Implantar* [1868, *SLitCosta*]; algun cop *emplantar*; *implantació*. *Replantar*; *replantada*, *replantació*. *Suplantar* [Lab. 1840]; *suplantació* [*subpl.*, Belv.]; *suplantador*.

Trasplantar [1575, Onofre Pou]:³ «herba o altra ⁴⁵ planta ab rael: vivi radix --- *trasplantar* planta ab rael ---», *Thes. Pu.*, 85; «els arbres de la terra - Jesús los va plantar: / entre Déu y Maria - ja 'ls varen *trasplantar*», MilàF (*Romllo.*, 42.4, reco. en el Penedès); «lo continent hesperi / --- / rey n'era Atlas, aquell ⁵⁰ qui, de la blava volta, / los signes a una esfera de jaspí *trasplantà*, / y del sol y de l'astre que més lluny giravolta / la dansa misteriosa y armònica explicà», *Atl.* I, 6b: així escrit, naturalment, en l'original de Verdager (1877, si bé el pedantesc consistori dels J. Flo. ⁵⁵ li ho canvià en *trasplantà* en l'ed. de 1878). *Trasplantades* bell recull de poesies d'Em. Guanyabens (1910). Fabra vacià entre *traspl-* i *transpl-* (*DFa.*₁), però decidint-se per *trasplantar* ens donà ordre (1948) de posar-ho així en el *DFa.*: realment única forma ad- ⁶⁰

missible, puix que no estem davant un llatinisme sinó un mot popular, d'esfera agrícola (cf. *trasbalsar*, *traspalar*, *traspasar*, *traspastar*, *traspasar* etc.). *Trasplantable*, *trasplantació*, *trasplantada*, *trasplantament*.

CPT.: *Plantalamor* o *planta de l'amor* 'Amaranthus tricolor', d'on el nom de la capella o mas de *Plantalamor* a Santa Eugènia de Berga, prop de Vic. *Plantaroig*. *Plantigrad*.

¹ Recordem que de PLANTARE vingué el cast. antiq. i port. *chantar* 'plantar, clavar', d'on biscaí *achantarse* «bajarse, doblarse», cast. famil. *achantarse* «agazaparse, mientras dura un peligro», del qual és manlleu no sols el nostre murriesc *atxantar-se*, *aixantar-se* 'tenir por', 'escapar-se', sinó també el gascò *achantà*, *echantà*, *s'eschantà* «s'effrayer» (Bearn, Landes i Girona), per al qual Wartburg caigué en l'enorme badada de postular un ètimon *EXEMPTARE (*FEW* III, 291b)! Sí, Herr Straka, «je m'abandonne» fins a denunciar les «gaffes» o planxes del seu patró, valga'm Sanctus Nazius Slovakius! Tanmateix recordem que *straka* significa 'garsa' en llengua txeca (i eslovaca), ocellot que amaga l'or i escridassava els sòcrates. — ² Però ja *plantadge*, trad. ll. *plantago* i àr. «liçen alhanal» [lleg. *lisán al-bamal*, pròpiament 'llengua d'anyell'], en Ibn Wáfíd, *Medic. Part.*, 58c. — ³ La primera documentació en realitat és en StVicentF: *tresplantar*, *Serm.* I, 94.26.

Planta 'queixa', V. *plànyer* *Plantació*, *plantada*, *plantadissa*, *plantador*, *plantaginàcies*, *plantaina*, *plantament*, *plantar*, *planta-roig*, *plantat*, *plantatge*, *planteig*, V. *planta* *Planteix*, *planteixar*, V. *panteixar* (*FANTASIA*) *Plantejament*, *plantejar*, *planter*, V. *planta* *Planters* en un doc. de 1414 mal llegit per ³⁵ *plàteres* (havent-se pres la titlla de nasal per la sigla de -e) *Planterista*, V. *planta* *Plantifada*, V. *plantofa* *Plantifarada*, alteració de *pastifarada* (> TIFARADA) per influència de *plata* o *plantofada* *Plantifot* indocumentat (no Lab. 1840-88) *Plantigrad*, *plantilla*, V. *planta* *Plantinella* corrupció local de *pimpinella* *Plantista*, *plantiu*, V. *planta* *Plantivol*, V. *plànyer* *Planto*, *plantó*, V. *planta*

PLANTOFA, probablement pres del fr. *pantoufle* 'sabatilla', amb trasllat de la *l*, per influència de *planta* (*del peu*); origen incert, potser la forma primitiva fou en francès *patoufle*, avui dialectal, de la mateixa família que *PATÍ* (*TAPÍ*), *PATOLLAR* i fr. *patte* 'pota'. ⁴⁵ □ 1.ª doc.: 1463.

⁵⁰ Per als detalls de la demostració, veg. el detingut article PANTUFLO del DCEC/DECH. «Los Consejler nous, en ser extrets, se retrahuen en ses cases --- y lo endemà de la extracció, si no és feriat, --- ixen cascú d'ells, vestits ab sas lobas de Contray, y becas, y ⁵⁵ *plantofas* de vellut, --- com se véu a 4 de desembre 1483», *Rúbriques* de Bruniquer, vol. I, p. 63. «Sabata de feltre --- escarpí: calceolus; *plantofa*: crepida; soletes o espardenyés: solea», OPou (*TbPu.*, 306). Forma encara viva avui a diversos llocs (Manresa, Emp., ⁶⁰ Mall. en accs. més o menys secundàries; en la pròpia,